

Beranovac čeka novac

Autodrom kod Kraljeva,

nekada najbolja staza za auto i moto trke na Balkanu, godinama nije obnavljan. Nedavna pogibija Branislava Lončara tokom moto-trke opet je otvorila staru temu - improvizacije u srpskom auto-moto sportu

KRALJEVO - Autodrom "Beranovac" kod Kraljeva izgrađen je sredinom prošlog veka i važio je za najbolju kružnu stazu za auto i moto trke ne samo u bivšoj Jugoslaviji, već i na Balkanu.

Satelitski snimak autodroma 'Beranovac' u Kraljevu /izvor Google map /priređio M.LJ.

Nedostatak novca u domaćem auto-moto sportu uslovio je, međutim, da ovo trkalište, koje je u stvari vojni poligon za obuku vozača, proteklih desetak godina tavori, iščekujući više puta najavljivanu rekonstrukciju. Nedavna pogibija Branislava Lončara tokom moto-trke opet je otvorila staru temu - improvizacije u srpskom auto-moto sportu. - Današnji organizatori trka moraju da budu svesni da je vreme improvizacija odavno prošlo.

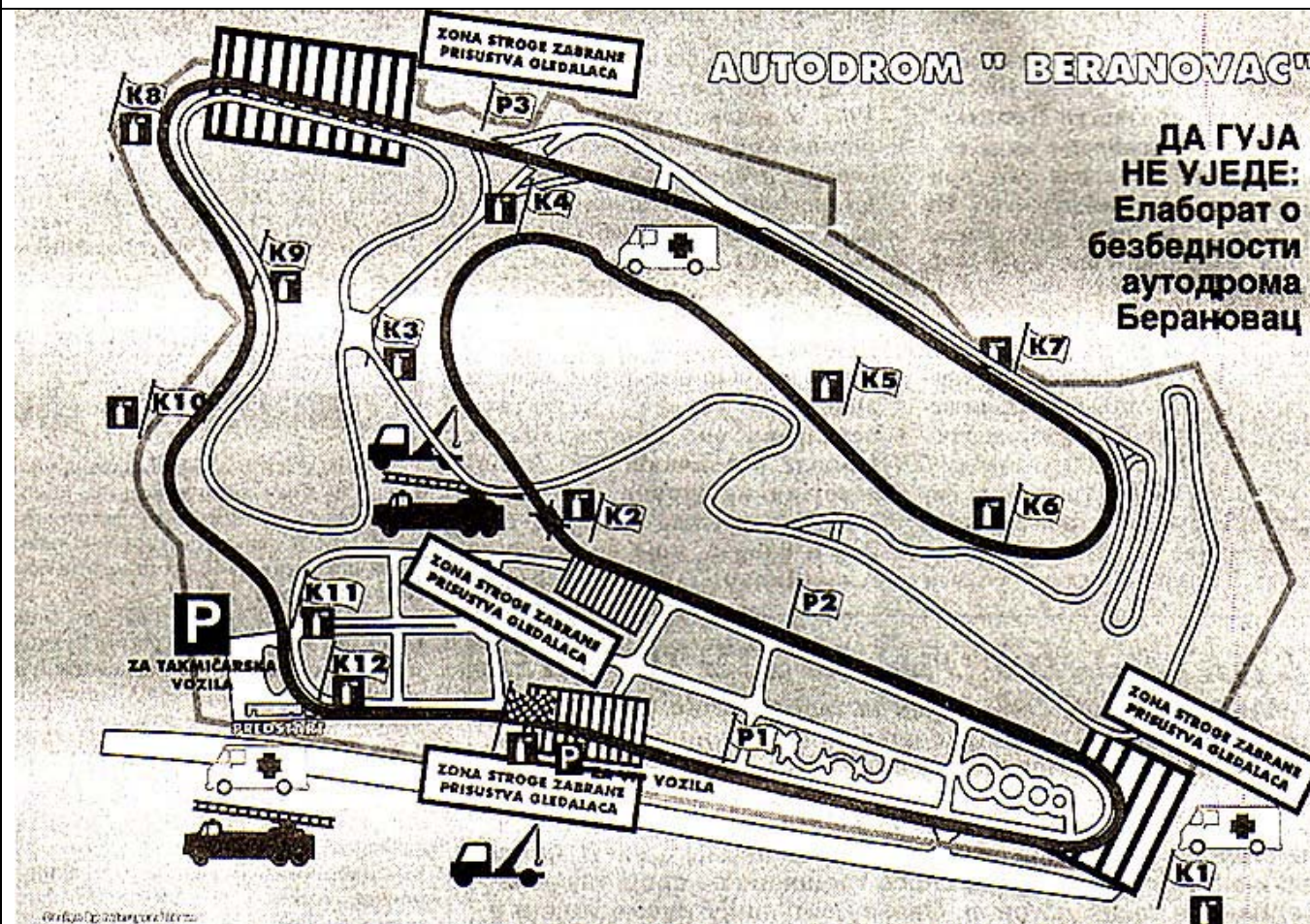
Kraljevačko Auto-moto društvo je na Beranovcu 30 godina organizovalo "Nagradu Kraljeva", i to je uvek bio spektakl. Bili smo primer za celu bivšu Jugoslaviju. Posebna pažnja posvećivala se bezbednosti i učesnika i gledalaca, dok je danas u većini slučajeva bitno samo da se trka održi, a sve ostalo je u drugom planu - kaže mr Stamenko Urošević, sekretar Auto-moto društva "Kraljevo".

Projekat kompletne rekonstrukcije autodroma "Beranovac", koji na površini od oko 50 hektara raspolaže auto-stazom u dužini od 5.200 metara i moto-stazom od 2.350, **urađen je još 1979.** godine po uzoru na čuvenu stazu "Hokenhajm" u Nemačkoj. Prema tom projektu kraljevački autodrom bi zadovoljio i tadašnje stroge standarde Formule 1.

- Potencijalne investitore koji bi želeli da ulože novac u ovo trkalište i dalje koči činjenica da je ono u vlasništvu Vojske Srbije. Uveren sam, međutim, da je moguće napraviti kompromis. Vremena su se promenila, ali je **autodrom u blizini Kraljeva zbog svog položaja i dalje najidealnija lokacija u Srbiji za modernu trkačku pistu. Naravno, da bi sve bilo finansijski isplativo neophodni su i hoteli, aerodrom, infrastruktura i prateći objekti -** naglašava Urošević.

VOŽENO DVANAEST TRKA

NAJBOLJI srpski automobilisti i motociklisti ove sezone su, u okviru domaćeg šampionata, na autodromu "Beranovac" već vozili po jednu trku, a prema takmičarskom kalendaru biće održana još jedna. Ne tako davno ovde je voženo i 12 trka godišnje, a stariji ljubitelji automobilizma sa setom se sećaju godine kada je na "Beranovcu" održano i međunarodno takmičenje formule "S-fau".

BERANOVAC - AUTODROM

Postoji veći broj prigradskih naselja sličnih Beranovcu. Sva ta mesta su danas "sateliti" grada, ali bi u dogledno vreme trebala da postanu njegovi sastavni delovi, imajući u vidu kako razvoj grada, tako i usvojenu urbanu politiku o višecentarskom gradu.

Tako bi svi ovi "sateliti" trebalo da postanu centri za sebe sa svojim specifičnostima (to se isto odnosi i na gradsko jezgro koje bi trebalo da se razbije na više delova-centara, i oblikuje prema svojim specifičnostima). Kažem, svaki od ovih delova ima svojih specifičnosti, te u ovom slučaju Beranovac je uzet kao jedan primer, a njegova specifičnost je autodrom, te u skladu sa tom specifičnošću treba i oblikovati ovaj budući centar.

Povod je zapravo plan izgradnje jednog hotela u Kraljevu, te sam zato ovde želeo da ukažem na značaj Beranovca u tom smislu.

Urbanističkim planom mesto hotela je bilo planirano negde oko keja. Medjutim, najnovije informacije (u to vreme je sastavljan ovaj tekst) kazuju da bi se vršila nadgradnja postojećeg hotela "Turist" za nekoliko spratova. Ja sam odlučno protiv toga, a navešću jedan primer da biste možda i sami došli do sličnog mišljenja.

Zamislite jednu kuću (kuća je ustvari grad) sa više soba (više naselja i gradskih centara). U svim sobama žive ljudi, ali samo jedna soba (centar) je opremljena, te samo njeni stanari koriste blagodeti (ta soba ima recimo TV), iako su svi stanovnici kuće ulagali sredstva. Ali, svi oni znaju da se najpre djuje jedna soba, te i sami žele da je opreme. Medjutim, ako se sada ponovo ulažu sredstva (recimo kupi još jedan TV) i opet stavi u istu sobu (centar), tada se gomilaju iste stvari u istoj sobi, a stanari te sobe su u još većoj prednosti u odnosu na druge stanare koji su očekivali i deo kolača za njih. Medjutim, ukoliko bi se ta sredstva uložila u drugu sobu, tada bi i njeni stanari imali iste uslove kao i oni koji te prednosti već imaju, smanjio bi se jaz među njima, tj. ravnomernije bi se razvijali, i svi bi težili da se tako nastavi sve dok cela kuća ne bi bila uređena. Sledeće sobe bi se opremale sa nekim drugim stvarima (recimo imale bi neka gramofon, druga video, itd.), te bi medjusobno stanari mogli da se posećuju i uživaju u raznim stvarima koje pružaju razne sobe. Svi bi se podjednako razvijali, prema svojim specifičnostima, i svi bi bili zadovoljni. Prevedeno u urbanističke uslove, to bi značilo da treba omogućiti da se svi delovi podjednako razvijaju koristeći svoje specifičnosti, a ne da se samo ulaže u centar.

Iz svega ovde rečenog proizilazi da ne treba graditi hotel, tj. nadgradnju hotela u centru, jer već on tu postoji, već ga locirati na nekom drugom mestu, u ovom slučaju na Beranovac zbog autodroma. (Naravno to više košta, ali i prednosti su višestruke). Znači Beranovac bi u ovom slučaju postao jedan od centara, a zahvaljujući svojoj specifičnosti-autodromu. Hotel bi dobili građani Beranovca (koji bi sada mogli ravnomernije da se razvijaju) umesto građana centra kojima on ne bi ništa značio, jer ga već imaju. Ljudi iz centra bi išli na Beranovac, u hotel i na autodrom, a ovi bi uzvraćali posetu idući na korzo, itd.

Značaj ovakog postupka je naravno mnogo veći, a ne samo lokalnog karaktera. To bi bilo isto kao kad bi se pare uložile u jednu fabriku. Tek sa hotelom autodrom bi postao jedna zaokružena celina mnogo bolje opremljena za takmičarske priredbe.

Naime, kako je autodrom vlasništvo vojske, to bi se sa njima najpre trebalo dogovoriti da se pored potreba za njihovu službu autodrom koristi i za civilne potrebe. Osnovana bi se jedna radna grupa, jedan OUR sastavljen od predstavnika vojske i recimo radnika AMK. OUR bi se zvao recimo "Autodrom", a vodio bi sve poslove vezane za autodrom. Organizacija bi imala profesionalne ljude stalno zaposlene i poslovala bi na dohodovnom principu, a odgovornosti i zaduženja bi bila podeljena, te bi vojska recimo vodila računa o pisti i pratećim objektima, ugostiteljska organizacija o hotelu, a AMK o svim drugim tehničkim i organizacionim momentima.

Korišćenost piste bi bila tokom cele godine, a broj i raznovrsnost sportskih takmičenja bi bio veoma veliki, počev od auto, auto-moto, pa preko biciklističkih trka, maratona u trčanju itd. Organizovala bi se i otvorena prvenstva Beranovača od po nekoliko dana, i posebne lige, kao i posebne kladionice. Prihodi od gledalaca, reklama i sl. bi bili rezultat poslovanja, a hotel bi doprineo da se raznovrsnost ponuda proširi.

Kao vrhunac sportsko turističke ponude bi bilo organizovanje trka formule 1. Jer, kao što sam mogao da čujem ove godine se organizuje trka formule 1 u Madjarskoj, a to sigurno znači da će se trke u skoroj budućnosti i kod nas organizovati. Nisam za kopiranje, ali u ovo što kažem sam ubeđen. Jedno je samo pitanje - ko će da uzme kajmak! Jer u pitanju je šansa koja se retko događa i koju retko koji grad može da ima. A koji će to grad biti, to ćemo videti, jer ako Kraljevo bude spavalo, to će uraditi neki drugi grad koji i nema autodrom, ili možda ponajprije Rijeka koja je uzgred rečeno i sadašnju pistu tehnički mnogo slabiju od beranovačke izgradila posle ove u Kraljevu, i koja po broju i nivou takmičenja mnogo napreduje u odnosu na ovu prvu. Rijeka ima more, turizam, a Kraljevo!!

Ja sam se već obratio predsedniku AMK u Kraljevu iznoseći mu ovu ideju, te mislim da bi možda najbolje bilo da se preko njih već energično urgira kod AMS Jugoslavije da se ova trka rezerviše za Kraljevo i to najbolje za kraj meseca avgusta jer se tada završava sezona godišnjih odmora, a i vreme je najstabilnije. Naravno to bi sve zavisilo od međunarodnog udruženja za trke formule 1, sa kojim bi što pre trebalo stupiti u kontakt.

Korist od realizacije ove ideje bi bila svejugoslovenska, te bi i mnogi drugi subjekti morali biti zainteresovani za nju, i to kako sportske tako i turističke organizacije, privreda, sve do najviše instance. Medjutim, pored hotela, treba i pistu proširiti. Pored pomoći koju bi dali svi subjekti gore napomenuti, mogao bi se sklopiti ugovor i sa stranim partnerom koji bi uložio sredstva, a mislim da bi mu se ova ideja svidela. Čuo sam da neke nemačke i austrijske firme žele da ulažu pare u naše puteve i hotele, te bi tim firmama moglo da se ponudi i ovo rešenje. Za početak bi se organizovao OUR i uz hotel bi se krenulo sa manjim takmičenjima, a za to vreme pregovori oko trka i piste bi bili u toku. Tako bi, računam, bilo potrebno nekih 6-7 godina da se dodje do stvarne realizacije ove ideje.

Da se malo vratim na hotel o kome sam u početku pričao. Naime, postavlja se pitanje njegove lokacije. On bi se postavio na današnjem regionalnom putu za V.Banju, a put bi prolazio kroz tunel u utrobi hotela. Tačna lokacija

bi bila na mestu gde su stajale montažne tribine u vreme trka, a ako u tom delu ima dovoljno mesta, put bi mogao da ostane isti, tj. hotel bi se malo pomerilo ka pisti. Bočna strana hotela (ustvari lice hotela) koja gleda ka pisti bi služila kao tribina (bila bi stepenasta), sa garažama ispod i restoranom iznad tribina.

U okviru ili van hotela bi bilo više objekata male privrede, koji bi služili i stanovništvu Beranovca. U sklopu hotela, u planu je i prodajni salon automobila.

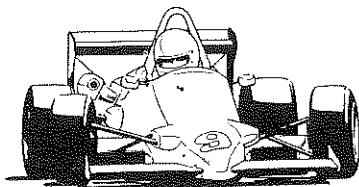
Ako bismo sada stavili dinar na vagu da izmerimo gde je on teži, tj. gde su koristi veće od izgradnje hotela, ovde ili u gradu dobili bismo sledeće: Lokacijom u gradu bi se dobilo samo povećanje kapaciteta, i u vezi sa tim povećan broj zaposlenih. Verovatno bi se izgradio i vidikovac, jer ima ga čak i G.Milanovac, pa što ne bi i Kraljevo!!! Takođe bi se narušila postojeća ravnoteža trga M.Đito, jer bi nadgradnja hotela strčala u odnosu na okolinu.

Lociranjem na Beranovcu, s druge strane, rasteretio bi se centar, tj. stvorio još jedan centar, dobila bi se nova prodajno-zabavna-sportsko-rekreativna zona, koristio bi se autodrom tokom cele godine itd. To znači veći broj posetilaca (i sa strane) i veća ekonomska korist, a da ne govorim o koristima kada bi tu bila i formula, itd.

Bezbednost piste bi se osigurala time što bi se do određenih prostora za sedenje i stajanje dolazilo podzemnim prolazima, koji bi služili i u vojne svrhe. Tako bi se jednim potezom ubile dve muve, tj. dobio bi se i hotel i tribine za manje nego da se rade odvojeno, povećao bi se turistički karakter Kraljeva u jugoslovenskim i međunarodnim okvirima, Beranovac bi dobio izložbeno prodajni salon automobila za ovaj deo Srbije, i najzad hotel bi dobio i onu funkciju koju bi imao kao svaki, i bilo gde smešten hotel. Otvaranjem većeg broja objekata male privrede bi značilo i veću zaposlenost, bolje snabdevanje beranovčana, smanjenje potrebe za odlascima u centar, itd.

Ovaj deo bi bio povezan sa barskim mostom (koji bi se proširio) ulicom D.Popovića koja bi se proširila za još jednu traku sa strane do Ibra. Takođe, na Beranovcu bi trebao da se napravi prostor za veliki parking, koji bi se uklapao sa okolinom (u obično vreme bi služio kao parking za kamione).

Tako bi i druga naselja sledila ovaj beranovački primer, koristeći se naravno svojim specifičnostima. U svakom slučaju, ponoviti još jednom da je Beranovac šansa koju retko ko ima, i da se treba svim silama boriti da se ta šansa u potpunosti i iskoristi.

Професионални спорт са друге стране, обухвата спортисте који желе да се баве спортом као професијом, и углавном су то бивши најталентованији представници специјализованих спортских удружења подручја, али и спортисти доведени са стране. Развојем разних врста и квалитета професионалних спортских школа, удружења и лига, финансираних парам интереса, ствара се и стварно тржиште спорта и примењују његови принципи, тако да се руше многи паравани личног интереса преко аматеризма, спортских аматерских савеза, и слично.

Професионализам је за подручје значајан јер може да укрене наметнуту спортску провинцијализацију овог дела Србије, односно да спречи одлив талентованих спортиста, или да створи јаке професионалне клубове у разним дисциплинама, али и да уведе или омогући развој свих нових спортова (или оних којих ту још нема), односно да отвори врата разним спортским манифестацијама домаћег и међународног карактера.

Држава преко спортских друштава може да подржи формирање нових клубова, изградњу нових спортских објеката, увођење нових спортова, организацију разних такмичења, али и да спречи монолизацију професионалног спорта само у једном клубу или једном граду.

Мада ће тржиште, углавном, доста ствари дефинисати, могао би бити интересантан предлог да се постојећи клубови из разних спортских дисциплина (нпр. "Борац", "Слога", "Напредак", итд.) интегришу формирајући јако удружење клубова, т.ј. по један клуб у разним дисциплинама на пивов подручја, и тако створе квалитетне екипе и техничке услове за најбоље резултате у професионалном спорту (нпр. удруживање најбољих фудбалера клубова из Чачка, Краљева, Крушевца у јединствен фудбалски клуб "Западно Поморавље").

У функцији развоја масовног, али и професионалног спорта, а обзиром на посебне техничке захтеве које одређени спортови траже (рецимо хокеј на леду, итд.) потребно је изградити нове спортске хале за нове спортове или нове хале са повећаним капацитетом за најатрактивније спортове. Оне би се градиле према интересима и масовног и професионалног спорта, и биле би (по визији) лоциране дуж "кичме" подручја, т.ј. од Горњег Милаовца до Крушевца, тако да их активно може користити целокупно становништво.

Овде је такође значајно указати на пар спортских објеката који постоје, али који се готово мало или нимало користе, а у чије активирање би требало да се укључи цело подручје:

Аутодром "Берановац", који је данас најквалитетнија ауто-мото писта у Србији, и коју обавезно треба искористити за врхунска међународна

ауто-мото такмичења. Реконструкција и проширење писте, као и изградња њене инфраструктуре, треба већ сада да почне (било домаћим или страним инвестицијама), а обзиром да је иста власништво војске, такође треба и са њима наћи заједнички интерес (јер и војска може делимично доходовно да послује, наравно ако то не угрожава њене основне функције). Овај објекат је изузетно значајан, јер ауто спорт, посебно формула 1 има велики публицитет у свету, те би његовим организовањем створили не само велики спортски већ и изузетни маркетиншки, туристички и економски поен за подручје и целу земљу.

Хиподром у Прељини, обзиром на све већу популаризацију коњачког спорта у нас, а имајући у виду постојећу традицију, треба модернизовати, изградити пратеће објекте, и укључити га интензивно у домаћа такмичења (а касније и међународна).

Спортски аеродроми у Краљеву, Трстенику и Крушевцу, као и ауто-рели стаза на Гочу, односно мотокрос стаза у Горњем Милановцу, су добар основ за развој домаћих и међународних ауто-мото и аеро такмичења.

Језеро у Међувршцу је идеално за спортове на води (скијање на води, ски-џет, веслање, итд.)

Конечно, ако је циљ са једне стране масовност спорта преко разних спортских дисциплина, и професионалност са друге стране, али исто тако и разбијање наметнуте спортске провинцијалности, непостоје разлози зашто се и подручје не би могло већ укључити као кандидат за организовање Олимпијских игара (летњих или зимских). Ко то право даје Београду, а не даје и другима! Западно Поморавље има исто толико и жељу и потребу да се спортски развија, као и сви остали. У том контексту је од значаја формирање спортско-манifestационог одбора, који би био иницијатор и организатор великог броја домаћих и међународних спортских манифестација.

Спортски објекти у подручју које треба изградити или модернизовати (за потребе свих градова ЗАПО): мотокрос стаза у Г.Милановцу, хала за зимске спортове и отворени спортски терени у Брђанима, спортски аеродром у Прељини, спортска марина у Овчар Бањи, хала за спортове на води и отворени спортски терени у Мрчајевцима, хала за кошарку и рукомет и отворени спортски терени у Грдици, спортски аеродром у Краљеву, голф игралиште у Матарушкој Бањи, аутодром у Берањовцу, фудбалски стадион у Подунавцима, брдска ауто-рели стаза Врњачка Бања, Гоч, Брус, хала за тенис и одбојку и отворени спортски